

Božji služabnik Janez Gnidovec

VI. Skopljanski škof

12. Organizacije in ustanove

nadaljevanje

Takoj po prihodu v Skoplje je Gnidovec začel zbirati in navduševati gospe za *dobrodelno akcijo*. S solzami v dčeh in tresočim glasom jim je govoril o trpljenju bolnikov in revežev, o odgovornosti, ki jo imajo zanje; o tem, da moramo v njih gledati Jezusa. Navajal jih je ne le k zbiranju sredstev, marveč tudi k temu, da trpeče osebno obiskujejo.

Na ugovore, kako ljudje denarno pomoč radi zlorabijo, je z nasmeškom odgovarjal, da ne vemo, kaj se v bednikovi duši dogaja in da torej ne smemo soditi. Tudi takih ne ki dar zapijejo, saj to delajo zato, da bi vsaj za hip pozabili na svoje tegobe.

V veliko pomoč pri dobrodelnosti mu je bil msgr. Kordin, a ta je zaradi tropske malarije, s katero se je okužil, kmalu moral iz Skoplja. Odšel je v Letnico.

Številni primeri, da so duhovniki pošiljali v semenišče revne otroke, za katere je bilo nedvomno, da tja ne spadajo, so škofa privedli na misel ustanoviti **sirotišče**. Hodil je po uradih, kjer so delali katoličani, obiskoval vernike in zbiral sredstva. Tudi tu je imel v msgr. Kordinu in g. Turku zvesta pomočnika.

Gojenci sirotisca

Sirotišču je namenil hišice, kupljene za nameravani dom za padla dekleta. V velikem zaupanju do sv. Jožefa je zavod poimenoval po njem,, ga izročil njegovemu varstvu in mu obljubil zgraditi kapelico, ki bi služila tudi vernikom tega predela, saj je do cerkve presv. Srca Jezusovega precej daleč.

Sestavil je iz uradnikov odbor, ki naj skrbi za vzdrževanje zavoda; na čelo odbora je postavil msgr. Kordina.

Veliko dela je bilo, preden so iz treh zapuščenih hiš nastale kapelica sv. Jožefa, hiša s spalnicami in tretja s kuhinjo, pralnico, bolniško sobo in prostorom za sestre. Tudi zanemarjeni vrt je terjal veliko truda. Tu sta se izkazali sestre Berhmana in Evlalija s še eno usmiljenko sv. Vincencija iz Ljubljane. Zavod je namreč sprejela v upravo ista družba kot Dom sv. Marte.

Zadnjega dne mesca avgusta 1935 so prišli od vseh strani v zavod prvi dečki. Kakšna revščina! Bili so umazani in komaj pokriti z ostanki platnenih srajčk. Sestre so jih okopale in počesale - to je bil začetek vzgoje v higieni. Preoblekle so jih v nove obleke. Naslednjega dne, 1. septembra, je škof blagoslovil kapelo in sirotišče.

Kmalu se je v zavodu zbralo 21 dečkov; skoro vsi so hodili v ljudsko šolo. Tam so jih spočetka gledali z velikim nezaupanjem. A že h koncu prvega leta so po skrbni sestrski vzgoji bili po obnašanju in znanju med najboljšimi učenci.

Dela s sirotami so imele sestre čez glavo. Pogosto se je javljalo vprašanje, odkod

vzeti denar za nujne stvari. Škof ni nikoli obupaval. Tolažil in spodbujal je sestre in ko je bilo najhuje, je vse pozval k molitvi. Sam je ure in ure preklečal pred tabernakljem - nepremično; le v največjem mrazu si je od časa do časa pomel roki, pokriti z ozeblinami in ranami.

Rad je prihajal med sirote in jih ves blažen ogledoval, kako so se lepo oblečeni in nahranjeni vživali v novi dom. Bili so to svetli trenutki v njegovem s trpljenjem prepreženem življenju. Često je govoril, da bi moral zavod sprejemati ne le otroke latinskega obreda, temveč bi moral skrbeti tudi za preganjane uniatske malčke. V njem je zorela misel, da postavi veliko stavbo, kamor bi se mogli zateči vsi potrebni, da prejmejo najboljšo versko vzgojo, se izšolajo in pripravijo na poklic. Ko je tista leta prišel v Skoplje minister dr. Korošec, je naglo zapustil parado na kolodvoru in odšel maševat v Dom sv. Jožefa. Po maši si ga je ogledal in dejal: "To je prava sirotišnica", ter jo obdaroval.

Dom sv. Jožefa je pod bolgarsko okupacijo ostal nedotaknjen, kar so ljudje imeli za posebno varstvo pokojnega škofa. Nobeno bombardiranje ni sirotišča prizadelo, dasi je bil ta mestni predel skoro ves porušen. Komunistični režim je z izmišljenimi razlogi obsodil prednico s. Evlalijo Kolar in generalnega vikarja in župnika Alojzija Turka, zavod pa zaplenil. Gospod Turk je po prestani poldrugoletni kazni terjal, da se sirotišče Cerkvi povrne. Po več letih je pravdo dobil in vrnjeno sirotišče je po velikem potresu 1. 1963, ki je porušil župnijsko cerkev (in stolnico), škofijsko in župno poslopje, postalo sedež skopske župnije, medtem ko se je škof začasno preselil v Uroševac.

Za *počitnice svojih dijakov* iz prizrenskega semenišča je Gnidovec spočetka najel večjo hišo v Letnici. Tja so hodili vsako drugo leto. A škof je hitro pomislil na lasten dom in tudi to je speljal. Postavil ga je kakih pet minut od cerkve na prisojni strani grička. Lepo kvadratno zgradbo je blagoslovil 1. 1936 na praznik Marijinega vnebovzetja. Obkrožali so ga dijaki, ki so takrat bili tam na počitnicah. Opazili so, kako na škofovem obličju odseva radost.

Že spočetka je imel Gnidovec namen, da bi novo poslopje čez leto služilo za ljudsko šolo - kraj je bil dotlej brez nje, ljudje bo bili zapuščeni in na nizki kulturni stopnji. Novo zgradbo je imenoval **Slomškov dom**.

Gnidovec je imel v mislih še sirotišče za deklice, ki naj bi se imenovalo "Sirotišče sv. Ludovike"; dnevna zavetišča pod varstvom sv. Vincencija v Skoplju in po

drugih krajih; dom za stare in onemogle, posebno za neozdravljive (hotel ga je imenovati "Baragov dom"). O teh načrtih izvemo iz njegove Prošnje za pomoč v namene skopljanske škofije (Ljubljanski škofijski list I. 23, št. 7, 9. septembra 1936, str. 91/92).